

ÎNTREBAREA NEGATIVĂ CU CITIRE AFIRMATIVĂ ÎN DISCURSUL POLITIC

ELENA ALBU

coala doctoral a Facult ii de Litere, Universitatea din Bucure ti

1. *Introducere*

Comunicarea de fa î i propune s discute întrebarea negativ cu citire afirmativ (ONI – „outside negation interrogative”) în discursul politic, în vederea identific rii principalelor tr s turi ale acestei strategii comunicative i a sublinierii func iilor pe care aceasta le îndepline te la nivel discursiv. Ne intereseaz , de asemenea, modalitatea de func ionare a ONI, precum i identificarea fenomenelor antrenate în actualizarea i în interpretarea sa.

Suportul teoretic al discu iei de fa îl reprezint teoria relevan ei, în cadrul c reia comunicarea verbal este interpretat ca fiind un proces cognitiv, de natur ostensiv-inferen ial , în care contextul i inten ia comunicativ ocup un rol fundamental.

ONI apare utilizat exclusiv în varianta dialogic a discursului, întrucât presupune prezen a a cel pu in doi participan i la interac iune, implicând perechea de adiacen întrebare-r spuns. Ca urmare a acestei constrângerii la nivel discursiv, corpusul analizat este constituit dintr-un set de interviuri i de dezbateri politice, organizate în jurul a dou momente semnificative din via a politic româneasc : suspendarea din func ie a pre edintelui (perioada aprilie–mai 2007) i campania electoral pentru alegerile preziden iale (perioada octombrie–noiembrie 2009). Trebuie men ionat faptul c am optat pentru analiza atât a schimburilor de replici dintre moderator i politician, cât i a celor dintre doi sau mai mul i politicieni în cursul unei dezbateri directe, fa în fa .

Lucrarea este structurată în trei p ri, fiecare dintre acestea discutând întrebarea negativ cu citire afirmativ din perspective diferite. Prima parte î i propune s discute particularit ile ONI prin raportarea la clasa mai larg din care aceasta face parte, dar i prin compara ie cu un alt subtip al întreb rii negative. Cea de-a doua parte are un pronun at caracter teoretic, trasând liniile generale ale teoriei relevan ei asupra comunic rii verbale, pe de o parte, i încercând s demonstreze c ONI reprezint un rezultat al naturii inferen iale a comunic rii verbale, pe de alta. Ultima sec iune are un caracter aplicativ, subliniind principalele func ii pe care ONI le îndepline te i valorile pe care le are la nivel discursiv.

2. *ONI – o perspectiv pragmatic*

2.1. *Aspecte teoretice preliminare*

Întrebarea negativ cu citire afirmativ (ONI) împreun cu întrebarea negativ cu citire negativ (INI – „inside negation interrogative”) reprezint subtipuri ale întreb rii negative (NI – „negative interrogative”) (Ladd 1981). Întrucât fac parte din aceea i categorie pragmatic , cea a

întreb rilor negative, cele două categorii menționate prezintă un set de trăsături comune, specifice categoriei mai largi în care sunt incluse.

Încă de la început, trebuie menționat faptul că distincția între întrebările negative (NI) și întrebările pozitive (PI – „positive interrogative”) are la bază criteriul sintactic. Astfel, întrebarea negativă are integrat sintactic în grupul verbal operatorul negativ *nu*, în timp ce întrebarea pozitivă dispune de un verb utilizat la formă afirmativă.

Dacă aspectul sintactic conduce către o împărțire formală în cele două tipuri de întrebări, un rol fundamental în clasificarea acestora îl are criteriul pragmatic, și anume rațiunea pentru care aceste structuri sunt utilizate în discursul de către vorbitori. Cu alte cuvinte, funcțiile pe care le îndeplinesc, rolurile pe care le au, scopul cu care sunt folosite, precum și informațiile cu privire la contextul situațional și comunicativ pe care le deține vorbitorii contribuie în mod decisiv la o delimitare clară a acestor întrebări.

În ceea ce privește scopul utilizării lor, se poate spune că, prin intermediul întrebărilor pozitive, se cer informații cu privire la anumite aspecte care vizează conținutul, acestea neexistând în universul enciclopedic al vorbitorului care lansează întrebarea. PI are un caracter nemarcat, fiind neutr din punctul de vedere al implicării emoționale și atitudinale a locutorului. La polul opus, NI nu reprezintă o cerere pentru suplینirea unor goluri informaționale, ci este utilizată în vederea confirmării sau a infirmării unor opinii pe care vorbitorul le deține deja. În acest caz, locutorul dispune de un background informațional bogat, aspect care determină o puternică implicare și un grad ridicat de subiectivitate din partea acestuia, care dorește conformarea sau, dimpotrivă, disocierea față de linia discursivă existentă, inițiată de interlocutorul său.

În concluzie, se poate afirma că întrebarea negativă prezintă interes prin funcțiile, rolurile și scopul cu care este utilizată, întrucât nu se pune sub semnul întrebării informații privind conținutul caracterizat prin condițiile de adevăr. Ceea ce este supus interpretării este intenția cu care locutorul lansează o astfel de întrebare, în vederea satisfacerii așteptărilor sale comunicative.

2.2. Particularitățile ONI

Cele două subtipuri ale întrebărilor negative, ONI și INI, reprezintă, de fapt, două citiri ale acesteia, citiri compatibile cu natura răspunsului așteptat de vorbitor. Trebuie menționat că, în literatura de specialitate, s-au înregistrat mai multe direcții de analiză a întrebărilor negative, direcții compatibile cu diferite criterii de interpretare. În lucrarea de față, ne oprim asupra perspectivei oferite de R. Ladd (1981) și asupra direcției de cercetare inițiată de B. Reese (2006).

Clasificarea propusă de Ladd¹ are la bază un criteriu de natură sintactică, autorul discutând întrebarea negativă în funcție de domeniul negației. În cazul întrebărilor negative cu citire afirmativă, negația se află în afara propoziției al cărei conținut este pus sub semnul întrebării.

ONI reprezintă întrebarea negativă care este orientată către un răspuns afirmativ din perspectiva vorbitorului. Se poate spune că, în momentul lansării întrebării, vorbitorul se așteaptă la un răspuns pozitiv din partea locutorului, calificându-l ca adevărat conținut despre care are deja anumite păreri. Ceea ce este supus interogației în acest caz este opinia vorbitorului despre propoziția P. Schematic, ONI poate fi glosată sub forma: [*nu* (P)?], unde P reprezintă propoziția afirmativă compatibilă cu convingerea, cu părerea pe care o are locutorul.

¹ Reese preia terminologia propusă de Ladd, dar o folosește în concordanță cu perspectiva pe care o propune.

În exemplul următor¹ întrebarea negativă este orientată către o citire afirmativă, întrucât Băta, de înă informațiile c [Jane vine] și c [Jane este sintactician]:

- (1) A: Niciun sintactician nu vine la întâlnire
B: Nu vine Jane?

Cu alte cuvinte, Băvea o părere deja formată, respectiv [Jane vine], scopul întrebării fiind diferit de cel prin intermediul căruia se cer informații.

Comparativ, negația din INI se află în interiorul propoziției al cărei conținut este supus interogației. INI reprezintă întrebarea negativă, care este orientată către un răspuns negativ din perspectiva vorbitorului. Acesta de înă un anumit set de informații, care se dovedește a fi necorespunzător cu datele situației de comunicare existente. Ca rezultat al acestui aspect, este declanșată inferența $-P$, corespunzătoare informației nou achiziționate. Ceea ce este supus interogației, în acest caz, este inferența $-P$.

Întrebarea negativă din exemplul anterior poate primi și o citire negativă, în situația în care informațiile de înă de locutor ar fi diferite. Înă anume, dacă locutorul ar fi presupus că măcar Jane va veni la conferință. În urma replicii lui A și având aceste presupuneri, B trage nouă concluzie (inferența $-P$) c [nici Jane nu vine].

Spre deosebire de Ladd, Reese nu consideră criteriul sintactic ca fiind responsabil pentru distincția dintre cele două citiri ale întrebării negative, și propune soluția conform căreia delimitarea celor două tipuri s-ar realiza în funcție de forma logică a discursului. Acest raționament se bazează pe faptul că vorbitorul are deja un răspuns în momentul lansării structurii interogative, acesta adăugând, de fapt, o informație suplimentară în structura logică a discursului. În vederea susținerii perspectivei sale, Reese propune o decompunere a sensului întrebării negative cu citire afirmativă, proces în urma căruia sunt identificate mai multe acte.

Actul de „respingere”² este considerat definitoriu, întrucât prin intermediul ONI are loc respingerea unui anumit aspect, ce poate viza atât conținutul informațional, cât și presuposițiile, implicaturile, aspecte ale sensului sau alte informații gramaticale. Ceea ce trebuie subliniat este faptul că întrebarea negativă cu citire afirmativă nu pune sub semnul întrebării un aspect nou introdus în discurs, ci presupuse interogației sunt diferite aspecte ale unor secvențe discursive anterioare.

Intonația reprezintă un element care conduce către recunoașterea intenției de respingere. Aceasta nu este cea obișnuită, neutră, ci se caracterizează printr-un contur final de tipul descendent-ascendent.

Trăsătura de respingere a unor aspecte ale informației gramaticale este completată de actul „corectării”, care, ca și cel al respingerii, se aplică unei unități discursive anterioare, care aparține unui alt vorbitor sau chiar vorbitorului curent, dar într-un alt moment, diferit de cel al enunțării. Scopul aplicării acestui act este clarificarea poziției și a părerilor vorbitorului.

În concluzie, ONI reprezintă o strategie comunicativă bine delimitată în plan discursiv, având un caracter independent, caracterizat prin complexitate și diversitate structurală.

3. ONI – produs al metareprezentării

Dacă în secțiunea anterioară am propus o „fizionomie” a ONI, în această parte atenția noastră se concentrează asupra modului de realizare și de interpretare a acesteia. Discuția are

¹ Exemplul este preluat din Reese (2006: 346).

² Trăsătura „respingere” desemnează conceptul de „denial” în limba engleză, identificat și în cazul negației metalingvistice.

loc în cadrul teoretic schi at de teoria relevan ei, conform c reia metareprezentarea constituie fenomenul cognitiv responsabil pentru actualizarea ONI în discurs. Pentru a oferi o panoram complet asupra acestei strategii, vom indica principalele direc ii propuse de teoria relevan ei, vom aborda fenomenul metareprezent rii i conceptele pe care le implic acesta la nivel discursiv: uz interpretativ, reluare în ecou i exprimarea unei atitudini.

3.1. Teoria relevan ei

Teoria relevan ei ofer un cadru teoretic care poate explica modalitatea de actualizare i de interpretare a ONI. Spre deosebire de teoria tradi ional a codului, care interpreteaz comunicarea ca pe un act prin intermediul c ruia vorbitorul îi codeaz un anumit gând într-un enun , decodat apoi de c tre interlocutor, teoria relevan ei prive te comunicarea ca pe un act pe care vorbitorul îl realizeaz prin producerea unui enun , v zut ca o interpretare public a unuia dintre gândurile sale, pentru în elegerea c reia interlocutorul construie te o interpretare mental . Pe scurt, cognitivii postuleaz ideea conform c reia „un enun este expresia interpretativ a unui gând al vorbitorului”, pentru în elegerea c ruia interlocutorul face o presupunere de interpretare privind inten ia informativ a vorbitorului (Sperber i Wilson 1986/1995).

Relevan a este o proprietate a rostirilor i a altor *input*-uri în vederea gener rii proceselor cognitive. Un *input* este relevant atunci când este pus în rela ie cu anumite presupuneri contextuale disponibile, pentru a crea efecte cognitive pozitive. În abordarea noastr , cel mai important tip de efect cognitiv este implica ia contextual , deductibil pe baza interac iunii dintre *input* i context.

Teoria relevan ei postuleaz dou principii, „Principiul cognitiv al relevan ei” i „Principiul comunicativ al relevan ei”, conform c rora cogni ia uman tinde spre maximizarea relevan ei i, respectiv, cu cât efectele cognitive sunt mai mari i efortul de procesare este mai mic, cu atât relevan a acelu *input* este mai mare pentru un anumit individ în acel moment. Enun urile au un statut special în rândul *input*-urilor cognitive, prin faptul c ele creeaz a tept ri ale relevan ei din partea interlocutorului. De obicei, un enun creeaz atât prezum ii privind o relevan optim , cât i a tept ri dependente contextual în leg tur cu tipul implica iilor.

În ceea ce prive te opera ia de procesare pragmatic , trebuie men ionat c interlocutorul interpreteaz enun ul ca pe indiciu despre inten iile vorbitorului, consumând cât mai pu in efort în construirea unei interpret ri i oprindu-se atunci când prezum ia de relevan este satisf cut .

3.2. Fenomenul metareprezent rii

Metareprezentarea constituie un fenomen de natur cognitiv , ce joac un rol important în conturarea arhitecturii min ii umane. La baza acestui fenomen st no iunea de *reprezentare*, concept în în elegerea c ruia se pleac de la ideea conform c reia oamenii „folosesc un obiect pentru a reprezenta un alt obiect” (Noh 2000: 72).

Premisa principal pe care modelul cognitivist o adopt în leg tur cu actul de comunicare, conform c reia „orice enun ilustreaz o interpretare a gândului vorbitorului” (Sperber i Wilson 1986/1995: 231), constituie fundamentul acestui fenomen. Între obiectul original i reprezentarea sa se stabile te o leg tur , pe baza unor propriet i comune, leg tur cunoscut sub denumirea de *rela ie de asem nare*. Aceasta poate varia, fiind stabilit în func ie de num rul de propriet i comune.

Schematic, metareprezentarea ilustreaz modalitatea de *reprezentare a unei reprezent ri*, unde prima reprezentare este „de ordin înalt”, iar cea de-a doua, „de ordin sc zut”

(Wilson 2000: 127), între cele două existând, de asemenea, „o relație de asemănare” (Wilson 2000: 143).

Au fost identificate două tipuri de asemănări, care generează două uzuri: *interpretativ*, constituind asemănarea în conținut sau în formă propozițională și *metalingvistic*, reprezentând asemănarea în formă gramaticală.

Atenția noastră se oprește asupra *interpretării de gradul al doilea*, situație în care gândul vorbitorului este el însuși utilizat pentru a metareprezenta un alt gând sau o altă rostire, cu care se aseamănă. Dacă reprezentarea de ordin înalt este redată printr-un set de enunțuri sau de gânduri, în ceea ce privește natura reprezentării de ordin scăzut, au fost identificate mai multe tipuri prin intermediul cărora aceasta se manifestă: *public* (enunțuri), *mental* (gânduri) și *abstract* (propoziții) (Wilson 2000: 130). Altfel spus, în alegerea și comunicarea verbală constau în formarea unei metareprezentări dintr-o reprezentare a vorbitorului cu referire la altă reprezentare, sub forma unor enunțuri, propoziții, gânduri, păreri sau presupuneri existente sau potențiale, atribuite unui persoane, în manieră implicită sau explicită. Cu alte cuvinte, metareprezentarea aduce în prim-plan reprezentarea unei viziuni subiective a unui individ asupra elementelor realității, asupra unor stări de fapt, lucruri, comportamente, acțiuni sau alte enunțuri, gânduri sau presupuneri.

3.3. Statutul enunțurilor interogative

Enunțurile interogative au un statut aparte în cadrul teoriei relevante. Contrar părerii tradiționale, trebuie subliniat faptul că nu există o corespondență între forma sintactică și tipul întrebării, ci se poate spune doar că există indici lingvistici, care orientează interpretarea în direcția dorită de locutor.

Conform dezideratelor teoriei relevante, implicit, uzului interpretativ, enunțurile interogative pot fi schematizate astfel: „forma propozițională a unui enunț este o interpretare a unei reprezentări mentale a locutorului, care poate fi în eleasă ca o interpretare a unei reprezentări dezirabile, a teptate” (Sperber și Wilson 1986/1995: 252).

În procesul de interpretare a enunțurilor interogative, interlocutorul recuperează forma logică și o integrează într-o descriere de forma „locutorul întreabă Wh-P”, unde Wh-P reprezintă întrebarea în formă indirectă.

Au fost identificate mai multe modalități de descompunere a enunțurilor interogative în părți componente în funcție de tipul acestora. Astfel, întrebările polare au atât formă logică, cât și formă propozițională plină, în timp ce întrebările de tipul „wh-” au formă logică, dar forma propozițională este incompletă.

Concret, enunțurile interogative sunt interpretări ale răspunsurilor pe care vorbitorul le privește ca relevante, dacă sunt adevărate. În cazul întrebărilor polare, ceea ce este comunicat este faptul că gândul interpretat de P (forma propozițională) este relevant dacă este considerat adevărat.

Având ca punct de plecare datele teoretice prezentate, se poate afirma că ONI constituie un tip de întrebare polară cu structură negativă, care are atât o formă logică, cât și o formă propozițională plină. Această particularitate subliniază încă o dată faptul că vorbitorul nu dorește să afle anumite informații, ci are cu totul o altă intenție comunicativă. De obicei, locutorul apelează la ONI pentru a-i provoca interlocutorul în vederea impunerii poziției sale, a punctului său de vedere, în detrimentul celor ale interlocutorului.

În afara uzului interpretativ, care constituie o trăsătură esențială a ONI, pe baza căreia se poate actualiza la nivel comunicativ, această strategie poate antrena și alte concepte care contribuie la forma de actualizare, precum uzul atributiv, reluarea în ecou sau exprimarea unei atitudini.

Uzul atributiv subliniaz faptul c interpretarea ini ial a gândului, reprezentarea ini ial nu apar ine vorbitorului, fiind invocat de un alt locutor. Exist i posibilitatea coinciden ei locutorilor, îns interven iile acestora trebuie s fi avut loc în momente distincte, diferite de cel al enun rii. Reluarea în ecou este asociat exprim rii unei atitudini, de adeziune sau de respingere, fa de anumite secven e sau informa ii discursive anterioare (informa ii de con inut, presupozii, implicaturi, presupuneri, gânduri).

Aceste particularit i au fost anticipate în discu ia despre actele (de respingere, de corectare) care intr în componen a ONI. Trebuie men ionat c leg tura care se stabile te între actele din structura ONI i conceptele care stau la baza actualiz rii strategiei la nivel comunicativ nu este arbitrar , unele venind în completarea celorlalte.

În concluzie, se poate afirma c exist o leg tur strâns între teoria relevan ei, fenomenul metareprezent rii i ONI. Astfel, este limpede c ONI constituie o actualizare a fenomenului metareprezent rii, prin faptul c reprezint o interpretare a unui gând, diferit de cel al vorbitorului, verbalizat de c tre locutor în enun ul interogativ, fa de care acesta îi exprim i o anumit atitudine.

Exemplul urm tor este edificator în acest sens, permi ând identificarea tr s turile men ionate anterior:

- (2) A. Emil Boc: Aceste corect ri se fac în permanen . Vreau s ti i c aceste observa ii ale Consiliului Legislativ – o parte dintre ele deja au fost incluse în forma care a fost trimis la Parlament, o parte se vor face în aceste zile. Se fac aceste corecturi. Este un departament i un compartiment care se ocup numai de aceste corel ri tehnice pentru a pune în acord legea. Acum mai discut m în continuare solu ii de fond, acolo unde se impune pentru a le analiza, pentru a avea ce mai bun lege cu putin . i o vom avea.
- B. Luca Niculescu: *Nu este un semn c aceste legi au fost f cute în prip ? C dac forma arat a a, cum arat fondul te po i întreba.*
- A. Emil Boc: V asigur c de aceea avem o s pt mân la dispozi ie, pentru a pune i forma în acord cu Fondul. (Emisiunea *Tema zilei*, invitat Emil Boc, 09.09.2009)

Înc de la început, se poate observa c vorbitorul B, reprezentat de persoana moderatorului, are deja o opinie format în momentul în care lanseaz întrebarea. El nu dore te s afle anumite informa ii, întrucât are deja un r spuns (acesta este de p rere c legile au fost f cute în prip). Inten ia sa prin utilizarea acestei întreb ri este s atrag aten ia politicianului, s îi semnaleze anumite nereguli survenite în elaborarea legilor men ionate.

Ceea ce este interesant în exemplul prezentat este faptul c moderatorul nu îi exprim o p rere personal , ci pare s fie purt torul de cuvânt al masei largi a popula iei. Cu alte cuvinte, nu sunt reluate în ecou în întrebarea negativ anumite declara ii, ci sunt reluate în ecou p rerile i gândurile oamenilor în general. Dovada acestui aspect o reprezint r spunsul oferit de politician (*V asigur c de aceea avem o s pt mân la dispozi ie pentru a pune i forma în acord cu Fondul*), care sesizeaz atitudinea de repro i de disociere i încearc s transmit asiguri popula iei. Politicianul nu ofer un r spuns direct, prin *da* sau *nu* la întrebarea moderatorului, ci prefer , pentru p strarea pozi iei, de i r spunsul este unul afirmativ, o formulare indirect a acestuia, oferind o multitudine de detalii.

La polul opus, INI nu reprezint o respingere a unui con inut informa ional anterior, ci poate fi interpretat ca o practic discursiv de verificare a unui con inut informa ional, vorbitorul de inând deja r spunsul („check-move for confirmation”). R spunsul oferit la o astfel de întrebare poate repeta con inutul prezentat anterior sau poate aduce informa ii suplimentare.

Secven a urm toare subliniaz caracteristicile identificate anterior:

- (3) A. Traian B sescu: ...am o rugămintă. Unde ați văzut pe bilele solicitarea mea? Da-mi o probă. Deci, de unde ați tras concluzia că eu îi ceream SRI-ului informații despre judecătoria Curții Constituționale?
- B. Mihai Voicu: Dar ce scria pe bilele?
- A. Traian B sescu: Deci, eu nu am văzut acel bilele, decât că a prezentat domnul Geoan un bilele.
- B. Mihai Voicu: *Nu l-ați văzut?*
- A. Traian B sescu: Nu. Nu am văzut niciodată acel bilele, acele notițe. În modul cel mai sincer, deci, discutăm lucruri importante și vă întreb pe dumneavoastră: unde ați văzut sau de unde ați tras concluzia că acel bilet îmi era destinat? Dacă îmi era destinat, ajungea la mine, și nu la Mircea Geoan. (Emisiunea *Ediție specială*, invitat Traian B sescu, 18.05.2007)

Nici în această situație B nu cere anumite informații, ci dorește doar să își confirme o părere pe care o are deja, părere conturată în urma replicii anterioare a lui A: *eu nu am văzut niciodată acel bilele*. Prin urmare, în această întrebare negativă sunt reluate în ecou declarațiile anterioare ale interlocutorului, fapt de care vorbitorul își exprimă o atitudine de uimire.

4. Funcții și valori

În această secțiune ne propunem să discutăm principalele funcții și valori pe care întrebarea negativă cu citire afirmativă le îndeplinește în discursul politic. Trebuie menționat faptul că tipul de discurs ales este unul complex, caracterizat prin dinamism și varietate, aspecte care imprimă strategiei comunicative la care ne referim un statut special.

Din punctul de vedere al valorilor și al funcțiilor îndeplinite, exemplul următor prezintă un interes aparte. Replica lui B nu poate fi interpretată ca o cerere de informații, întrebarea fiind produsul unor inferențe, rezultate din datele contextuale:

- (4) A. Traian B sescu: De asemenea, ofițeri de Securitate s-au regăsit foarte mulți cu numele și ei, parte din ei aflându-se în Parlament. Condamnarea comunismului, a crimelor comunismului, a fost un lucru care a deranjat și a văzut zgomotul care s-a făcut. Unii s-au manifestat acolo, alții s-au manifestat în interiorul partidelor, ca domnul Iliescu, domnul Hrebenciuc, mulți alții, care au fost...
- B. Mihai Voicu: O paranteză, domnule președinte, domnul Iliescu, care a votat în favoarea legii lustrăriei, în Senat.
- A. Traian B sescu: Foarte bine. Deci, nu...
- B. Mihai Voicu: *și atunci, nu este o contradicție?*
- A. Traian B sescu: Nu, nu văd o contradicție. (Emisiunea *Ediție specială*, invitat Traian B sescu, 18.05.2007)

Interesant este maniera în care este prezentată atitudinea moderatorului cu privire la subiectul discutat. Prin intermediul întrebării negative, B îi atrage atenția lui A, îl sancționează, semnalându-i anumite neconcordanțe survenite în replicile acestuia. Se poate spune că replica lui B constituie o acuzație formulată în mod indirect. La crearea acestui efect contribuie aparte o așchiuță consecutivă a replicii, care transmite o valoare de certitudine, și conjuncția *și*, care subliniază natura asertivă.

Prezența lui *și* adverbială, în calitate de declinator de presupoziii, poate fi observată în exemplul următor:

- (5) A. Crin Antonescu: Era un clivaj între ziarii care slujeau cauza democratică, principiile, ideile democratice și indirect, poate și forțele democratice, și cei care făceau apologia FSN-ului, a lui Iliescu. Erau motive politice solide. Acum au ieșit la iveală lupte, tensiuni, chiar mizerii de cu totul altă natură și este unul din efectele stării de spirit pe care Traian Băsescu a inoculat-o din poziția proeminentă pe care a avut-o politic și mediatic.

B. I.L.: Nu este și responsabilitatea jurnaliștilor?

A. Crin Antonescu: Dacă ar trebui să fac în sinea mea o listă de vinovați pentru ceea ce cred că a fost rău în această perioadă, Traian Băsescu nu ar fi nici pe departe primul. Îți pot reproșa unui om politic atât cât a tept de la un om politic. Există oameni de la care am a teptări mai mari și a căror acțiune este mai importantă pe termen lung. Acești oameni de la care am a teptat să fie modele, instanțe, să stabilească criteriile în această societate zburciată au capotat cu mult mai lamentabil decât Traian Băsescu. El este un animal politic care a găsit organismul insuficient de puternic imunologic și a atacat. Nu pot să-i reproșez asta lui. E că și cum ai reproșa lupului că a mâncat oile și nu ciobanilor că nu au puzit stâna. (*Evenimentul zilei, Interviu 2+1, 04.09.2009*)

Ca și în cazul exemplelor anterioare, B nu cere informații, întrucât are conturat o părere, în urma inferențelor rezultate din interpretarea datelor contextului comunicativ. Atitudinea lui B este de aparent dezacord față de declarațiile politicianului, acesta calificându-le ca limitate și subiective. Prin urmare, prin intermediul întrebării negative, B îi atrage atenția lui A că există și alți vinovați, înregistrându-se o reacție de disociere în relația dintre cei doi participanți la dialog.

Ca o consecință a faptului că obiecția lui B este plauzibilă, A nu o poate nega și îi reorientează poziția, reformulând problema. Totuși, acesta nu îi exprimă acordul direct, ci alege să ofere un răspuns lung, care conține multe detalii și informații suplimentare.

Evitarea unui răspuns direct caracterizează și exemplul următor:

- (6) A. Emil Boc: Eu sper să candidez, dar decizia îi aparține. Decizia este suverană, a președintelui. Din punctul nostru de vedere, candidatul pe care îl susținem este președintele în exercițiu.

B. Luca Niculescu: Nu vă încurcați în faptul că îi amânați o declarație privind o eventuală candidatură? Adică în organizarea campaniei electorale, mă refer.

A. Emil Boc: Păi un președinte în exercițiu nu are nevoie să-și facă precampanie. Ceilalți care se încalzesc au nevoie de antrenament suplimentar pentru a intra în curs.

B. Luca Niculescu: Dar pe dumneavoastră nu vă încurcați?

A. Emil Boc: Din moment ce este președinte în exercițiu, nu. (*Emisiunea Tema zilei, invitat Emil Boc, 09.09.2009*)

Intenția comunicativă a moderatorului este de a-l provoca pe interlocutorul său să ofere un răspuns direct, clar la insinuarea lansată prin utilizarea întrebării negative cu citire afirmativă. B dorește să afle poziția politicianului în raport cu evenimentele care au loc, motiv pentru care insistă asupra întrebării. Politicianul decodează intenția acestuia și încearcă să o evite în primul instanț, dar trebuie să o accepte a doua oară.

În concluzie, ONI apare utilizat într-o varietate de situații, îndeplinind multe roluri și servind unor scopuri diferite. În acest sens, elementele comune identificate la nivelul exemplelor discutate sunt reprezentate de respingerea în prima fază a declarațiilor anterioare ale interlocutorului, de încercarea locutorului de a impune partenerului său de discuție o altă direcție de interpretare, pentru a culmina cu provocarea interlocutorului în vederea renunțării la poziția adoptată și a aderării acestuia la un nou punct de vedere.

5. Concluzii

Întrebarea negativă cu citire afirmativă reprezintă o strategie comunicativă eficientă la nivelul discursului politic, îndeplinind o varietate de funcții, compatibile cu intenția comunicativă a locutorului.

Am discutat acest tip de întrebare dintr-o perspectivă pragmatică, analizând maniera de funcționare a ONI, circumstanțele în care apare utilizat precum și motivele pentru care locutorul o folosește. Am demonstrat că ONI constituie o actualizare a fenomenului metareprezentativ, aspect care subliniază existența a mai multor niveluri discursive, a mai multor locuitori și a mai multor voci, care sunt reunite în enunțurile vorbitorului.

În ciuda complexității sale, se poate spune că ONI reprezintă un fapt de limbă care nu necesită niveluri suplimentare pentru decodare, aceasta fiind doar rezultatul caracterului inferențial al actului de comunicare. Interpretarea adecvată este consecința relației ce se stabilește între presupunerile contextuale existente și principiile pragmatice enunțate de teoria relevantă.

BIBLIOGRAFIE

- Bonami, Olivier, Patricia Cabredo Hofherr (eds.), 2006, *Empirical Issues in Syntax and Semantics*, 6.
- Carston, Robyn, 1996, „Metalinguistic negation and echoic use”, *Journal of Pragmatics*, 25, p. 309–330.
- Carston, Robyn, 2002, *Thoughts and Utterances: The Pragmatics of Explicit Communication*, Oxford, Blackwell.
- Horn, Laurence, 1991, „Duplex negatio affirmat...: The economy of double negation”, *Chicago Linguistic Society*, 27, 2, p. 80–106.
- Ladd, Robert, 1981, „A First Look at the Semantics and Pragmatics of Negative Questions and Tag Questions”, *Proceedings of Chicago Linguistics Society (CLS)*, 17, p. 164–171.
- Noh, Eun-Ju, 2000, *Metarepresentation. A Relevance-Theory Approach*, Amsterdam/ Philadelphia, John Benjamins.
- Reese, Brian J., 2006, „The Meaning and Use of Negative Polar Interrogatives”, în Bonami, Cabredo Hofherr (eds.), 2006: 331–354.
- Romero, Maribel, Chung-Hye Han, 2004, „On Negative Yes/No Questions”, *Linguistics and Philosophy*, 27, p. 239–273.
- Sperber, Dan (ed.), 2000, *Metarepresentations: A multidisciplinary perspective*, Oxford, Oxford University Press.
- Sperber, Dan, Deidre Wilson, 1986/1995, *Relevance. Communication and cognition*, Oxford, Blackwell Publishing.
- Wilson, Deidre, 2000, „Metarepresentation in Linguistic Communication”, în Sperber (ed), 2000: 411–448.

The Outside Negation Reading in Political Discourse

The aim of this paper is to discuss the behavior of outside negation reading of the negative question. We have offered a pragmatic account of the properties of both outside and inside reading of negative questions in order to highlight the importance of this communicative strategy in the political discourse. We have also identified ONI as a subtype of metarepresentation in terms of relevance theory.